

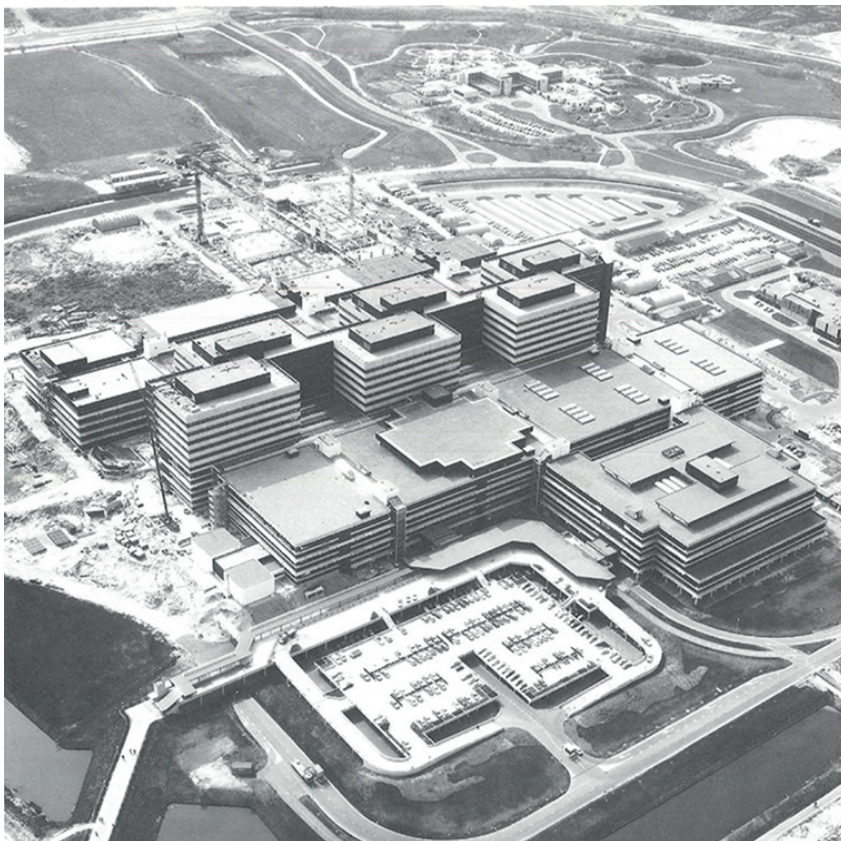
ROND GEERDINKHOF

Tekst: Marijke Beek Foto's: Jaap Schipper

Het nieuwe entreegebied van het Academisch Medisch Centrum

Vrijwel elke Amsterdammer is er wel eens geweest: in het Academisch Medisch Centrum, ofwel het AMC, nu 'Amsterdam UMC, locatie AMC' genoemd. Op ziekenbezoek, als patiënt op zaal of onder het mes, als arts of andere medewerker, als student medicijnen, bij de eerste hulp of voor een vaccinatie of een onderzoek, honderdduizenden mensen passeren de hoofdentree ieder jaar.

En wie herinnert zich dan niet de route naar de ingang: vanaf het parkeerterrein via een betonnen trapje dat betere dagen had gekend, of vanuit metrostation Holendrecht via een overdekte looproute. En de vrij kleine hoofdentrees in de oksel van twee hoogbouwvleugels, met een lage overkapping waaronder auto's af en aan reden tussen overstekende bezoekers en patiënten, die in hun ochtendjas met een infuusstandaard aan de hand rokend heen en weer liepen. Het zag er misschien wel knus uit, maar ook erg chaotisch en verre van uitnodigend. Het is dan ook niet voor niets dat de hoofdingang onlangs een fikse gedaanteverwisseling heeft ondergaan.

Het AMC in 1982, bron: TU Delft

Over het AMC

Het AMC is ruim 40 jaar geleden gebouwd naar ontwerp van architect D. Van Mourik en het bureau Duintjer, Istha, Kramer, Van Willegen. In 1981 werden de eerste patiënten binnengereden, maar pas in juni 1984 is het ziekenhuis officieel geopend. Het lag toen nog helemaal vrij in de polder. Maar het was het een heel belangrijk gebouw voor Amsterdam en omstreken, waarin het Binnengasthuis en het Wilhelminagasthuis tot één enorm ziekenhuis werden samengevoegd. "Al bij de opening in 1984 passeerden 10.000 mensen per dag de poort" schrijft de NRC.

Het AMC is op verschillende manieren een uitzonderlijk ziekenhuis. In het gebouw is een concept toegepast dat toen nieuw was voor de ziekenhuiswereld en dat daarna veel navolging heeft gekregen, namelijk 'functionele concentratie'. Dat houdt in dat medische voorzieningen zoals operatiekamers, röntgenafdeling, laboratoria, poliklinieken en specialismen bij elkaar zijn geplaatst, in het hart van het gebouw, in plaats van bij de specialismen. Bovendien is in één en hetzelfde complex niet alleen de patiëntenzorg ondergebracht, maar ook (medisch)

De start van een nieuwe rubriek: Rond Geerdinkhof

De architectuur van onze wijk Geerdinkhof is de afgelopen jaren in het Infobulletin uitgebreid aan de orde geweest. Nu is het tijd voor interessante ruimtelijke ontwikkelingen en initiatieven om Geerdinkhof heen. Rond Geerdinkhof dus. Wij gaan - namens u - op onderzoek uit om het waarom, wat en hoe te achterhalen. En of het bezoek de moeite waard was. De eerste aflevering gaat over het nieuwe entreegebied van het AMC.

Hoofdingang AMC in 2016, foto: Marijke Beek

onderzoek en onderwijs. Ook dat was bijzonder.

Bij de oplevering was het AMC niet alleen het grootste academisch ziekenhuis, maar zelfs het grootste gebouw van Europa, de gangen zijn bij elkaar kilometerslang. Het is "een monoliet in de polder, een wereld op zich", in de woorden van architect Isthia.

Voor die verschijning van het AMC had de pers bij de in gebruikstelling in 1981 weinig goede woorden over. Het gebouw is te veel in zichzelf gekeerd en vakblad de Architect concludeert: "Be-

zoekers met een fobie voor ziekenhuizen en artsenij kunnen bij nadering van het enorme complex het beste even de ogen sluiten". Maar eenmaal binnen wordt alles goed gemaakt door het overzichtelijkheid en de fraaie ruimtes. In de woorden van Maarten Kloos in de Volkskrant: "Het gebouw is onverwachts een stad waarvan de onderdelen met elkaar verbonden zijn door mooie, lichte passages en pleinen". Het AMC blijkt een stad in de stad met straatlantaarns, restaurants, winkeltjes en kunst, waar het aangenaam wandelen is. De Architect schrijft: "Het AMC is niet

één grote steenklomp die de bezoeker gevangen houdt. De verdeling in passages en blokken maakt het gebouw kristalhelder van binnen. De binnenstraten geven het hele gebouw een zeer openbare sfeer". Kortom: veel lof voor het interieur. Maar voor de buitenkant was er - zoals gezegd - beduidend minder bijval. Uit niets blijkt dat het gebouw ook maar iets met de buitenwereld te maken heeft, is het algemene oordeel. Want, "afgezien van een wat vormeloze luifel is de ingang niet meer dan een stel automatische schuifdeuren in de gevel", aldus de Architect.

Ondanks deze treurige constatering bij de opening, veranderde er lange tijd niets. Tot het bestuur van het ziekenhuis in 2017 een prijsvraag uitschrijft om de hoofdentree te verbeteren.

Prijsvraag nieuwe entree en voorgebied

De opdracht voor de prijsvraag luidde kort gezegd: ontwerp een hoofdingang die een warm welkom biedt, en die ook in een gezonde, groene omgeving staat. Met die nieuwe entreepartij wil het AMC een 'obstakelvrije verbinding' maken tussen de openbare binnenruimte en een groen en parkachtig voorgebied op de plek van de vroegere parkeerplaats. Dit moet kunnen fungeren als verblijfsruimte voor patiënten, bezoekers, studenten en medewerkers van het AMC. En vanzelfsprekend ook voor

Artist's impression AMC HEALTH PARK, 2017

de buurt, waar vooral Amstel III razendsnel verandert.

Als winnaar van de prijsvraag wees de jury aan het plan AMC HEALTH PARK van Temp.architecture (Maarten van Tuijl, Tom Bergevoet), Studio Nuy van Noort (landschap) en Studio Blad (tuin). Volgens de jury getuigde dit ontwerp van de door het AMC gewenste openheid, waarbij het ontwerp sterk op de omgeving is gericht.

Een paviljoen in het groen

Vervolgens zijn de plannen uitgewerkt en begint de sloop van het voorterrein. De patiëntenzorg gaat ondertussen gewoon door: een logistieke uitdaging van de eerste orde. Het nieuwe entreegebied wordt geopend in december 2021 en bestaat dan uit een entrepaviljoen, een groen voetgangersdek, een park en hellingbaan naar het metrostation HOLLERDRECHT en de bushalte.

Het paviljoen heeft iets weg van een vliegende schotel met een dak dat lijkt te zweven boven wanden van fraai gebogen glas. Het bestaat uit twee lagen. De ene komt uit op de parkeerplaats op het maaiveld, de andere op het voetgangersdek. Het is een duurzaam gebouw, met zonnepanelen en mos op het dak. Sloopafval van het vroegere voorterrein is verwerkt in de terreinverharding. Het paviljoen staat veel verder van de hoogbouw af dan de vorige hoofdentree, wat de ruimtelijkheid en de zichtbaarheid ervan zeer ten goede komt.

Het paviljoen vormt met zijn vloeiende lijnen een sterk contrast met de hoekigheid van het bestaande betonnen gebouw. Vóór het gebouw daalt een brede trap af naar het park.

De gevraagde obstakelvrije ruimte is er zeker gekomen. Het entrepaviljoen is vrij ruim, er staat alleen een grote balie in de ene hoek, en een met houten latjes beklede unit met daarin toiletten en liften, in de andere. Het paviljoen fungeert overduidelijk als kruispunt tussen de poliklinieken en het ziekenhuis. De ene loopbrug gaat naar het ziekenhuis, de andere naar de poliklinieken. Waar de loopbruggen bij het oude gebouw 'aanlanden' is de betonnen borstwering doorsneden en is de gevel opener en transparanter gemaakt. De overgang verloopt daardoor geleidelijk.

Het park

Binnen zijn er (rol)trappen naar het

Entrepaviljoen binnen

Entree

Park gezien vanaf de tribune

parkgebied beneden, maar bezoekers die goed ter been zijn kunnen ook via de brede trap buiten naar het park afdalen. Hier zijn overal zitplekken, de trap kan ook dienen als tribune bij een hoorcollege, een theaterstuk of een

concert. De zitplekken bestaan uit grote geschuurde boomstammen van Stadshout, het bedrijf dat gekapte stadsbomen geschikt maakt voor hergebruik. Het park heeft eenzelfde rechtlijnige

structuur gekregen als het ziekenhuisgebouw zelf.

De waterlopen, de bomenrijen, de paden en de parkeervelden vormen rechte lijnen parallel aan de gevels van de monoliet. Daartussen zijn bomen (veel wilgen), struiken, grassen en diverse plantensoorten geplant, en wadi's of droge greppels aangelegd. Hierin staat na regenval water afkomstig van het parkeergebied, park en paviljoen. Kennelijk werkt het ook want in de wadi's zijn veel biezen en riet gaan groeien. Er is een goede routing gekomen voor auto's, en ook de toegang voor voetgangers en fietsers is aanmerkelijk verbeterd.

Wat beter kan

Al bij de prijsvraag kwamen op één onderdeel veel reacties en volgens een baliemedewerkster bij de bezoekers nu nog steeds: het niet aanbrengen van een droogloop tussen metro/busstation en het AMC, zoals die er vroeger ook was. Veel patiënten en bezoekers komen immers met het openbaar vervoer, en moeten dan vrij ver lopen, door weer en wind. De shuttlebus die vroeger tussen de metro en het ziekenhuis reed is ook niet teruggekomen, er rijdt alleen een voertuig in het ziekenhuis zelf.

Wie op de fiets naar het AMC komt zal zien dat de fietsenstalling - die (overdekt) is gemaakt onder de tribune, veel te klein is. Met als gevolg dat fietsen op allerlei ongeoorloofde plekken staan. En tenslotte: de spoedeisende hulp is heel goed verstopt. Zat die vroeger heel duidelijk op het hoofdingang-niveau, nu heeft die een plek op niveau van de parkeerplaats, schuin achter de hoofdentree. De deur heeft een rode luifel gekregen, waarschijnlijk in de hoop wat zichtbaarder te zijn. Op de plattegrond in het entrepaviljoen staat de spoedeisende hulp ook niet aangegeven. Het lijkt alsof ze liever niet gevonden willen worden. Hetzelfde geldt voor de huisartsenpost ernaast.

Een aanrader

Maar al met al is het nieuwe entreegebied een enorme verbetering: de medische kolos staat nu met een mooie en duidelijk herkenbare hoofdingang in een groene omgeving, die het gebouw op een vanzelfsprekende manier verknoopt met de metro en Amstel III. En: er is geen enkel ander park in Amsterdam met zoveel zitgelegenheid.

Roltrappen in het paviljoen

Paviljoen vanuit de poliklinieken

De artist's impression is werkelijkheid geworden!

Een uitstapje erheen raden we iedereen aan. Niet alleen om het nieuwe entreegebied te zien, maar ook voor het oude gebouw met zijn bijzondere binnenpleinen met - voor Zuidoost uitzonderlijk

veel - horeca en winkels en natuurlijk: de vele kunstwerken.

AMC is nu ziekenhuis, winkelstraat, museum én parkgebied inéén.